

ŻOŁNIERZE BIAŁOSTOCKIEJ NIEPODLEGŁOŚCI
listopad 1918 – luty 1919

JAKUBSKI
WIKTOR ADOLF

Data i miejsce urodzenia: 27 września 1885 r. w Sewastopolu na Krymie

Data i miejsce śmierci: nieznane

Imiona rodziców: Adolf i Antonina (z domu Iwanicka)

Stan cywilny: kawaler

Narodowość: polska

Wyznanie: rzymsko-katolickie

Stopień wojskowy: porucznik

Oddział macierzysty WP: 10. Pułk Ułanów Litewskich

WYKSZTAŁCENIE CYWILNE

Gimnazjum w Żytomierzu
Szkoła Rolnicza w Czernichowie
Akademia Rolnicza w Dublanach

WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Kurs Oficerów Wojsk Kozackich w Tyflisie na Kaukazie
(listopad 1905 r.)

DATA WSTĄPIENIA DO ARMII OBCEJ

Grudzień 1904 r. (armia rosyjska)

**DATA WSTĄPIENIA DO WOJSKA
POLSKIEGO**

11 listopada 1918 r.
(Dekret Naczelnego Wodza z 19 lutego 1919 r.)

RODZAJ BRONI

Kawaleria

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

j. francuski, j. rosyjski, j. ukraiński (w mowie i piśmie)

ZNAJOMOŚĆ KRAJÓW

Afganistan, Europa Zachodnia, Kaukaz, Kurdystan,
Polska, Rosja, Turcja, Ukraina

<p>RANY I KONTUZJE</p>	<p>- ranny lancą w bitwie z 1907 r., co stało się potem główną przyczyną przeniesienia do rezerwy, - 28 września 1914 r. ciężko ranny w bitwie pod Trawnnikami, gdzie walczył przeciwko wojskom austro-węgierskim na Froncie Południowo-Zachodnim</p>
<p>ODZNACZENIA</p>	<p>Krzyż św. Jerzego III i IV klasy (odznaczenia rosyjskie) Medal Niepodległości (1933 r.)</p>
<p>DATY MIANOWIAŃ OFICERSKICH</p>	<p>Sierpień 1905 r. – podchorąży Lipiec 1906 r. – podporucznik 4 grudnia 1918 r. – przyjęty do służby wojskowej w stopniu porucznika (ze starszeństwem 1 VI 1919 r.)</p>
<p>PRZEBIEG SŁUŻBY WOJSKOWEJ DO 1 LISTOPADA 1918 ROKU</p>	<ul style="list-style-type: none"> - od grudnia 1904 r. żołnierz 3. sotni 2. Dagestańskiego Pułku Konnego armii rosyjskiej, - w sierpniu 1905 r. zdał egzamin oficerski przed komisją egzaminacyjną w Tyflisie, otrzymując stopień podchorążego, - w lipcu 1906 r. mianowany podporucznikiem w uznaniu zasług oddanych w walce przeciwko Turkom, - 24 marca 1907 r. zwolniony ze służby liniowej, z zaliczeniem do czynnej rezerwy armii rosyjskiej, - w latach 1907-1910 pracował konspiracyjnie w Polskim Kole Młodzieży na Wołyniu, kolportując nielegalną literaturę z Galicji do Rosji, - w 1909 i 1911 r. odbył półroczne ćwiczenia dla oficerów rezerwy, - w sierpniu 1914 r. powołany do służby liniowej w 7. Orenburskim Pułku Kozaków, skąd po kilku dniach został odesłany przez dowództwo na długoterminowy, 6-cio miesięczny urlop (zapalenie nerek), - 24 września 1914 r. zaciąga się jako ochotnik do Osetyńskiego Dywizjonu Jazdy, z którym bierze udział w walkach na Froncie Południowo-Zachodnim, - 28 września 1914 r. zostaje ciężko ranny w bitwie pod Trawnnikami, po której musiał leczyć swoje zdrowie aż do 15 maja 1917 r., - w listopadzie 1917 r. wystąpił z czynnej służby w armii rosyjskiej, - od 21 grudnia 1917 r. oficer 3. pułku ułanów I Korpusu Polskiego w Rosji, w którym sformował pododdział taborowy, - w pierwszych miesiącach 1918 r. wziął udział w walkach z bolszewikami pod Krasnobrzegiem, Dworcem, Czeczerskiem i Słuckiem, - do maja 1918 r. służba liniowa w sztabie Dywizji Kawalerii i Legii Oficerskiej, gdzie powierzono mu zadanie opieki na stacją ogierów i kłaczy ze źrebakami, - po demobilizacji jednostek wojskowych I Korpusu Polskiego w Rosji wyjechał pod koniec maja 1918 r. na stałe do Polski, gdzie po osiedleniu się gospodarował w dzierżawionym od Danuty Dangłówny majątku Siedliska w pobliżu Czyżewa (gmina Dmochy-Glinki), - we wrześniu 1939 r. opuszcza Siedliska i udaje się do niemieckiej

	strefy okupacyjnej, jego dalsze losy pozostają nieznanne.
<p style="text-align: center;">PRZEBIEG SŁUŻBY LINIOWEJ W WOJSKU POLSKIM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - od 11 listopada 1918 r. w szeregach Wojska Polskiego, - tego samego dnia wziął czynny udział w rozbrajaniu Niemców w Czyżewie (dwie kompanie niemieckiej piechoty i pluton jazdy) i formuje z miejscowych ochotników kompanię piechoty, którą po uzbrojeniu w zdobyczną broń i ekwipunek wojskowy odsyła samochodami do pobliskiego Komorowa, - w następnym dniu przeprowadza werbunek ochotników do formowanego przez siebie oddziału jazdy pod nazwą Szwadronu Bielsko-Mazowieckiego, na czele którego zajmuje w kolejnych dniach Ciechanowiec, rozbrajając na miejscu stacjonujący tam pododdział wojsk niemieckich, - w dniach 20-27 listopada 1918 r. dowodzi polskimi oddziałami wojskowymi w akcji odbicia Brańska z rąk niemieckich (kompania 3. pułku piechoty z Komorowa i sformowane przez siebie dwa plutony jazdy), przy wydatnym współudziale członków miejscowych struktur Polskiej Organizacji Wojskowej, - 4 grudnia 1918 r. Rozkazem Nr 6 Dowództwa Białostockiego Okręgu Wojskowego w Łapach zatwierdzony do służby w szeregach Wojska Polskiego w stopniu porucznika i dowódcy formowanego od końca listopada w Pietkowie Szwadronu Bielsko-Mazowieckiego, przemianowanego wkrótce na Białostocki Oddział Jazdy, - od 11 stycznia 1919 r. pierwszy dowódca i organizator szwadronu technicznego 10. pułku ułanów, - w lipcu 1919 r. wyznaczony do zorganizowania pododdziału sztabowego, jednocześnie członek komisji gospodarczej tego pułku, - do marca 1920 r. pomocnik dowódcy 10. pułku ułanów do spraw gospodarczych (kwaterymistrz), - następnie przeniesiony do kadry zapasowej 10. pułku ułanów ze względu na poważne problemy zdrowotne, gdzie przez pewien czas dowodził jednym ze szwadronów liniowych, - od 1 października do 1 listopada 1920 r. na mocy rozkazu Dowództwa Okręgu Generalnego Warszawa przebywał na jednomiesięcznym urlopie rolniczym, - 31 stycznia 1921 r. zwolniony z dalszej służby liniowej i przeniesiony do rezerwy z przydziałem do 10. Pułku Ułanów Litewskich, - w latach 30. XX w. dowódca plutonu, a następnie szwadronu „Krakusów” powiatu wysoko-mazowieckiego, - w 1938 r. jako łowczy został członkiem Białostockiej Wojewódzkiej Rady Łowieckiej, - do 1939 r. znany w regionie hodowca koni i myśliwy.
	<p>Praca niepodległościowa por. Wiktora Jakubskiego, jaką wykonał w listopadzie 1918 r. na Białostocczyźnie została wysoko oceniona przez członków Biura Komitetu Krzyża i Medalu Niepodległości, które przyznało mu w 1933 r. prawo do noszenia Medalu Niepodległości. Z grona wojskowych pozytywne opinie w tej sprawie wystawili mu wtedy m. in. generałowie – Stefan Paślawski i Marian Januszajtis oraz</p>

<p style="text-align: center;">UDZIAŁ W DZIAŁANIACH NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH NA TERENIE BIAŁEGOSTOKU W LATACH 1915-1919</p>	<p>pułkownicy – Stefan Strzemiński i Witosław Porczyński. Wszyscy zaświadczyli zgodnie, że 11 listopada 1918 r. por. Jakubski, z garstką byłych wojskowych Polaków, rozbroił w Czyżewie dwie kompanie niemieckiej piechoty i pluton jazdy, odbierając siłą ich żołnierzom broń, amunicję i ekwipunek wojskowy. Tego samego dnia zorganizował w tym samym miasteczku pierwsze organa polskiej władzy państwowej. Równocześnie przy pomocy miejscowych ziemian rozpoczął formowanie ochotniczego oddziału konnego, nazwanego przez siebie Szwadronem Bielsko-Mazowieckim, a w grudniu 1918 r. przemianowanym odgórnie przez lokalne władze wojskowe na Białostocki Oddział Jazdy, z którego swój historyczny rodowód wywodzi 10. Pułku Ułanów Litewskich z Białegostoku. Na czele zwerbowanych ochotników bierze udział w zajęciu Ciechanowca oraz dowodzi akcją zbrojnego odbicia Brańska z rąk niemieckiego okupanta, co mu się ostatecznie nie udaje, ze względu na polsko-niemieckie ustalenia w sprawie szczegółów ewakuacji wojsk niemieckich z Ukrainy linią kolejową Czeremcha – Bielsk Podlaski – Białystok – Grajewo. Na rozkaz Dowództwa Białostockiego Okręgu Wojskowego kończy formowanie w Pietkowie Białostockiego Oddziału Jazdy, które konne plutony w listopadzie i grudniu 1918 r. uczestniczą w zabezpieczaniu i patrolowaniu polsko-niemieckiej linii demarkacyjnej na rzece Narew. W międzyczasie zostaje oficerem liniowym 10. pułku ułanów, w którym służy, z małymi przerwami na urlop, do końca stycznia 1921 r.</p>
<p style="text-align: center;">ŹRÓDŁO DANYCH BIOGRAFICZNYCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego (dalej CAW-WBH), Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczeniowych, Wiktor Adolf Jakubski, sygn. AP 3865, MN 16.03.1933. - CAW-WBH, Wojskowe Biuro Historyczne, sygn. I.341.1.422, mps. - <i>Alfabetyczny spis oficerów rezerwy</i>, Warszawa 1922, s. 103. - H. Buszyński, <i>Zarys historii wojennej 10-go Pułku Ułanów Litewskich</i>, Warszawa 1929, s. 3–5. - A. J. Dąbrowski, <i>Historia 10 Pułku Ułanów Litewskich</i>, Londyn 1982, s. 34–37, 76–77, 135, 140, 147, 183–186. - A. Dobroński, K. Filipow, „<i>Dziesiątacy</i>” z Białegostoku. <i>10 Pułk Ułanów Litewskich</i>, Białystok 1992, s. 5–7. - Dziennik Rozkazów Wojskowych, 1919, nr 20, s. 478. - <i>Kalendarz Myśliwski na rok 1938</i>, Warszawa 1938, s. 387, 404. - J. Maroszek, <i>Dzieje powiatu Wysokie Mazowieckie 1866-2006</i>, Białystok 2008, s. 153, 165. - <i>Rocznik Oficerski 1923</i>, Warszawa 1923, s. 620, 700. - <i>Rocznik Oficerski 1924</i>, Warszawa 1924, s. 560, 622. - <i>Rocznik Oficerski Rezerw</i>, Warszawa 1934, s. 119, 881. - Z. Romaniuk, <i>Słownik historyczny miejscowości i postaci z terenu gminy Nowe Piekuty</i>, Nowe Piekuty 2014, s. 50. - A. Smoliński, <i>Przyczynek do genezy nazwy oraz dziejów i tradycji 10 Pułku Ułanów Litewskich z lat 1918-1939</i>, „Mars”, 2006, nr 20, s. 49–64. - J. S. Wojciechowski, <i>10. Pułk Ułanów Litewskich 1918-1939</i>, Oświęcim 2014, s. 11–16.

AUTOR BIOGRAMU

Marek Gajewski
kustosz Muzeum Wojska w Białymstoku